

także w pełni ukazany ekumenizm samego autora publikacji, jak również ekumeniczny wymiar treści zaprezentowanych w publikacji. Jej autor obiektywnie wydobywa z myślenia różnych filozofów i teologów te wątki, które składają się na integralny obraz nie tylko antropologii rozważanej w aspekcie dyscypliny naukowej, ale również w aspekcie złożonej prawdy o człowieku. Zróżnicowana proveniencja obszaru kulturowego i wyznaniowego myślicieli, których przekaz prawdy o człowieku stanowi kanwę publikacji ks. K. Góździa, nie ma wpływu dla prezentowanej przez niego wizji antropologicznej. Świadczy to bardzo pozytywnie o samym autorze publikacji, a jeszcze bardziej o obiektywizmie opublikowanego dzieła. Publikacja ks. K. Góździa stanowi bardzo poważny wkład w ukazanie kulturowego dorobku filozoficzno-teologicznego Europy doby dzisiejszej.

Ks. Czesław Rychlicki

W stronę mariologicznej syntezy

Associazione Mariologica Polacca, *La Vergine Maria nel magisterio di Giovanni Paolo II*, a cura di: Teofil Siudy, traduzione di: L. Abignente, Studi Mariologici 11, Pontificia Academia Mariana Internationalis, Citta del Vaticano 2007, p. 311.

La Vergine Maria nel magisterio di Giovanni Paolo II, dzieło będące owocem studiów teologicznych „Polskiego Towarzystwa Mariologicznego”, stanowi 11 tom serii wydawniczej prestiżowej watykańskiej instytucji *Pontificia Academia Mariana Internationalis*. 311-stronicowa księga zredagowana przez Teofila Siudy, przełożona na włoski przez Lucię Abignente, została poprzedzona wstępem przez Vincenzo Battaglia OFM – prezydenta *Pontificia Academia Mariana Internationalis*. Starannie wydana, zawiera 14 artykułów a także notkę informującą o Polskim Towarzystwie Mariologicznym oraz krótkie biografie naukowe autorów tomu.

Książka jest zbiorem kilkunastu wariacji na temat trafnie wyrażony w tytule całości „Dziewica Maryja w nauczaniu Jana Pawła II” – a będący tak opisem jak i interpretacją papieskiej mariologii. To znakomity pomysł na prezentację polskiej mariologii: Jana Pawła II refleksja nad osobą i dziełem Dziewicy Maryi ma bowiem swoje głęboko nadwiślańskie korzenie i zarazem swoją uniwersalną („papieską”) perspektywę; interpretacja dorobku tej mariologii – z punktu widzenia i z perspektywy uprawiania teologii różnych ośrodków akademickich, reprezentowanych przez autorów tomu a składają-

cych się na bogatą panoramę „myślenia w teologii po polsku” – domyka niejako koło hermeneutyczne. Głównie dlatego, że w ten sposób otrzymujemy pogłębioną, wielowarstwową i wyrazistą prezentację autentycznie polskiej mariologii o prawdziwie katolickim (od *kat’holon* – „dotyczący całości”) zakroju. Obecny w omawianym dziele ruch hermeneutycznego koła dałoby się opisać następująco: papieska myśl wyrastająca organicznie z myśli polskiej (będąc jej integralną częścią), staje się częścią myśli uniwersalnej i jako taka jest znów lokalnie interpretowana, uniwersalizując tym samym dorobek polskiej mariologii współczesnej. Pełne 360 stopni... A dzieje się to w następujących zakresach tematycznych:

Bogusław Kochaniewicz ukazuje źródłowe (i najbardziej charakterystyczne) podobieństwa i związki między tzw. „polską drogą maryjną” a mariologią Jana Pawła II. Jego tekst to otwierająca całość rozważań panoramiczna perspektywa zagadnienia. Antoni Tronina skupia się na biblijnych korzeniach papieskiej mariologii. Krzysztof Guzowski umieszcza poszczególne elementy refleksji Jana Pawła II na tle personalistycznego dorobku filozofii i teologii, stawiając tezę dotyczącą personalistycznego profilu papieskiej mariologii jako jej punktu ciężkości. Janusz Kumala ukazuje głębię jednego z najważniejszych aspektów teologicznych zagadnienia: trynitarnego wymiaru tajemnicy Niepokalanego Poczęcia. Adam Wojtczak prezentuje zasady jakimi rządzi się (lepiej: winna się rządzić) pobożność maryjna. Danuta Mastalska koncentruje swój tekst na jednym tylko dokumencie autorstwa Jana Pawła II (*Rosarium Virginis Mariae*), wydobywając zeń argumenty za rozumieniem modlitwy różańcowej jako modlitwy mistycznej. Teofil Siudy opisuje i interpretuje papieską teologię sanktuarium maryjnego, jego *esse* i *agere*, istotę i funkcję. Jest ono – w ujęciu Jana Pawła II i w refleksji Siudego Galilejską Kaną i jako takie amboną, konfesjonalem oraz ołtarzem. Zachariasz Szczepan Jabłoński analizuje rolę jaką w życiu, nauczaniu i posłudze Jana Pawła II odegrało Sanktuarium Jasno-górskie. Tematem artykułu Janusza Królikowskiego jest kwestia jeszcze bardziej osobista, wręcz intymna: funkcja poświęcenia i zawierzenia Maryi, funkcja jaką taka postawa i takie akty pełniły w życiu i teologii polskiego Papieża. Werbalizacją i szczególnie konkretyzacją tego zjawiska jest formuła *Totus tuus* – jej omówieniu poświęcone jest studium Kazimierza Peka. Marek Chmielewski kreśli porywającą wizję duchowości maryjnej Jana Pawła II. Wojciech Życiński poszerza spektrum refleksji o ważny – zwłaszcza w postrzeganej jako „typowo katolicka” dziedzinie – wymiar ekumeniczny mariologicznej myśli papieskiej. Karol Klauza omawia teologiczne treści obecne w 70 środowych „Katechezach maryjnych”, wygłoszonych

między 6 września 1995 roku a 12 listopada roku 1997. I w końcu Waław Siwak podejmuje odważnie i wnikliwie temat tzw. „piątego dogmatu maryjnego” (dotyczącego tytułu *Corredemptrix*) w ujęciu papieskich tekstów i wypowiedzi.

Wczytując się w tych 14 rozpraw – które pokazują szeroki wachlarz zagadnień składających się na mariologię Jana Pawła II, ale też szeroką panoramę zainteresowań mariologii uprawianej „po polsku” (czyli w polskim paradygmacie myślenia i duszpasterzowania) – nie mogę nie myśleć w tych dniach (październik 2007 roku) o debacie, w której uczestniczyłem w tym miesiącu, w Watykanie, podczas plenarnych obrad Międzynarodowej Komisji Teologicznej. Debata dotyczyła dokumentu, nad którym aktualnie pracuje jedna z podkomisji MKT (jest to podkomisja, której mam zaszczyt być członkiem), a który to dokument posiada roboczy – jak na razie – tytuł: „Teologia: sens i metoda”. Gorący punkt dyskusji skupiony był na kwestii „Maryja-Teolog” a zasadnicze pytanie brzmiało następująco: czy do natury tego co teologiczne należy to co maryjne? Innymi słowy: czy teologia wyczerpuje się w swojej czystej i niejako neutralnej akademickości, czy też do jej istoty należy „pozaakademicka” postawa podwójnego słuchania (Boga i świata), bezwarunkowej wiary, „rozważania w sercu”, postawa najpełniej reprezentowana w chrześcijaństwie prze „Dziewicę Słuchającą”. Mariologia Jana Pawła II i jej interpretacja dokonana przez polskich teologów zdaje się dość jednoznacznie udzielać na to pytanie odpowiedzi: do istoty *scientiae fidei* należy jej maryjność – słuchanie Słowa Bożego w Kościele i zarazem trosk weselników z Kany (współczesnych każdej formy teologii) w postawie Maryi znajduje swój wzorzec i oparcie. Refleksja ściśle naukowo-intelektualna (konieczna dla *scientiae fidei*) musi wchodzić w głębokie pokrewieństwo z „maryjną postawą” teologii.

W tym samym roku (2007) co omawiany 11 tom *Studi Mariologici*, ukazała się we Wrocławiu książka autorstwa ks. prof. Bogdana Ferdka pt. „Nasza Siostra – Córą i Matką Pana. Mariologia jako przestrzeń syntezy dogmatyki” (Świdnica 2007). Na szczególną uwagę zasługuje w tym dziele kierunek myślenia, kierunek nie identyczny, ale głęboko zbieżny z zasadniczą intuicją mariologii Jana Pawła II i omówionych przed chwilą tekstów jego interpretatorów: nowoczesny sposób myślenia o mariologii i w jej duchowo-intelektualnej przestrzeni polega na wydobyciu jej z „teologicznych peryferii” (w które zdawała się ją spychać tendencja uprawiania teologii w ostatnim półwieczu), a jednocześnie na przyznaniu jej statusu traktatu, w którym możliwa jest nowa synteza chrześcijaństwa i jego doktryny, synteza na miarę wyzwania czasu, synteza zdolna inspirować rozwój poszczegól-

nych subdyscyplin teologicznodogmatycznych, synteza-wizja o daleko idących implikacjach pastoralnych i duchowościowych. Wspomniana książka Ferdka – w której teologia wiary, trynitologia, protologia, chrystologia, pneumatologia, eklezjologia, charytologia, sakramentologia, eschatologia i antropologia spotykają się w na wskroś ekumenicznie ujętej mariologii – jest tego zjawiska, (którego promotorem była mariologia Jana Pawła II!) jednym z charakterystycznych, dojrzałych (nie boję się powiedzieć) polskich owoców uprawiania teologii i metateologii.

La Vergine Maria nel magisterio di Giovanni Paolo II jest dla tego typu badań i refleksji, dla takiej drogi w najnowszej teologii – znakomitą podstawą. Biblia i Trójca, duchowość i mistyka, ekumenizm i personalizm, osobiste doświadczenie religijne i eklezjalne, wspólnotowe doświadczenie pobożności sanktuarium – wszystkie te przestrzenie wiary i myślenia mogą w mariologii znaleźć źródło, głębię i oparcie. Takie właśnie przesłanie jest – w moim przekonaniu – podstawowym teologicznym komunikatem płynącym z maryjnej drogi i mariologicznej refleksji Jana Pawła II. I o tym w gruncie rzeczy – każdy pod innym kątem i każdy na swój niepowtarzalny sposób – traktują pomieszczone w księdze studia 14 polskich teologów.

Ks. Jerzy Szymik